

EMIL ALMBERG

JUHANA HUS

Emil Almberg

Juhana Hus

«Public Domain»

Almberg E.

Juhana Hus / E. Almberg — «Public Domain»,

Содержание

JUHANA HUS	5
Конец ознакомительного фрагмента.	9

Emil Almborg

Juhana Hus

JUHANA HUS

Kuudentena päivänä Heinäkuuta vuonna 1369 syntyi etelä-Böhmissä, lähellä Baierin rajaa, Hus-nimiseen kuninkaanlinnaan kuuluvassa kauppalassa Husinek, Juhana Hus. Hänen vanhempansa olivat alhaista sukuperää olevia Tsjekiläisiä. Miten hän vietti lapsuutensa ja nuoruutensa päivät, ei tarkoin tunneta; sen verran kuitenkin tiedämme, että hän kasvoi köyhyydessä ja raskaassa työssä; itse soimaa hän itseään turhamielisyydestä, kauniiden vaatteiden himosta j.n.e. Pragin, Böhmin pääkaupungin, yliopistossa sai hän tieteellisen kasvatuksensa ja kilvoitteli myöskin täällä sen hyvän kilvoituksen, joka tuotti lepoa ja rauhaa hänen sielullensa. Paljon vaikutti häneen täällä tuomioherra Mattias Janovilainen, muuan vakava, hurskas ja syvämielinen mies. Hus tahtoi kerran perinpohjin koetella itseään; eräänä päivänä, niin kerrotaan, pisti hän, marttyri Laurention elämänvaiheista [Laurentio paistettiin tulisen parilan päällä kuolliaksi Rooman keisarin Valerianon aikana v. 258] luettuaan, kätensä tuleen, tunteaksensa missä määrin hän voi sitä kärsiä; hänen ystävänsä riensivät hänen luoksensa, ja heidän oli väkisin vetäminen hänet pois. – Luonteeltaan oli hän lempeä ja hyväsydäminen; mikä erittäinkin häntä huolestutti, oli hänen kansansa kurja ja sorretty tila. Jo aikaisin rupesi hän senvuoksi harrastamaan kansansa koroittamista paremmalle kannalle. Ensimmäisenä ehtona tässä kohden oli, että kansankieltä ruvettaisiin viljelemään, jotta kansa omalla kielellään voisi ammentaa tiedon ja valon lähteestä. Hus tyytyi utterasti asiaan ja hän onkin laskenut perustuksen tsjekiläiselle oikokirjoitukselle. Muissakin suhteissa tuli hänestä todellinen kansan mies.

Vuonna 1396 tuli hän vapaiden tieteitten maisteriksi, mutta vasta vuonna 1398 astui hän esiin julkisena opettajana yliopistossa. Paitsi tätä virkaa sai hän muutamia vuosia senjälkeen eli v. 1401 myöskin saarnaajaviran; hän tuli kansan saarnamieheksi. Böhmissä oli näet kansan kielellä saarnaaminen vallan syrjään sysätty ja jumalanpalvelus toimitettiin melkein yksinomaisesti latinan kielellä. Tätä epäkohtaa auttaaksensa oli eräs rikas ja hurskas mies Pragissa rakennuttanut kirkon, jonka hän nimitti Betlehem'iksi, jotta tässä *Leipähuoneessa*, niinkuin perustus-kirjassa sanotaan, uskovaiset Tsjekiläiset tulisivat virvoitetuiksi pyhän saarnan leivällä ja saisivat kuulla Jumalan ijankaikkista sanaa äidinkielellänsä julistettavan. Tässä kirkossa saarnaili nyt Hus suurelle kuulijajoukole ja silminnähävällä siunauksella. Hänen saarnansa olivat yksinkertaisia raamatun selityksiä ilman mitään korskeilemistä. Etenkin harrasti ja vaati hän elävää kristillisyyttä, kristillisyyttä, joka osoittihe työssä ja totuudessa, eikä vaan tyhjissä sanoissa. Niin kauan kuin hän nyt nuhteli vaan maallikoissa vallitsevia syntejä, niin kauan pitivät myöskin papit ja munkit häntä siunattuna välikappaleena Jumalan kädessä; mutta kuin hän rupesi ahdistamaan myöskin pappien ja munkkien irstasta ja pahantapaista elämätä eikä säästänyt edes paaviakaan, silloin nousi papisto häntä vastaan, ja samat miehet, jotka ennen olivat sanoneet Jumalan hengen hänessä puhuvan, sanoivat nyt: "Hänessä on perkele ja hän on väärä-oppinen". (Väärä-oppiseksi sanottiin jokaista, joka jossakin suhteessa poikkesi paavilaisen eli roomalais-katolisen kirkon opista. Väärä-oppinen oli rauhaton mies, jonka vangitsemista ja polttamista pidettiin Jumalalle otollisena työnä.) He menivät sentähden kuningas Venceslaon luokse kantelemaan Hus'in päälle, mutta kuningas vastasi heille: "Niin kauan kuin maisteri saarnaili valheita meitä vastaan, olitte siitä iloisianne, mutta nyt, kun tulee teidän vuoronne, rupeatte meluamaan, pitäkää vaan hyvänänne".

Hus'ia pitivät kuitenkin suuressa arvossa sekä ne seurakuntalaiset, jotka kaikista kansaluokista kokoontuivat hänen ympärillensä, että myöskin kuninkaan puoliso, kuningatar Sofia Baierista, joka otti hänet rippi-isäksensä. Tähän aikaan olikin hän vielä paraimmassa sovussa Pragin arkkipispan Zbynek'in kanssa. Tämäkin vaati ajanmukaisia parannuksia kirkon oloissa sekä moninaisten

taikauskoisten tapojen poistamista. Hän pani luottamuksensa Hus'iin eräässä hänelle tärkeässä asiassa. Se koski näet pyhänjäännösten palvelemista. Brandenburg'in maakunnassa sanottiin löytyvän kolme veristä ehtoollisleipää, jotka muka sisälsivät Kristuksen totista verta. Sinne riensi nyt joukko uskovaisia ihmisiä kaikista maista, ylistäen tämän leivän merkittäviä vaikutuksia. Moni Böhmiläinenkin matkusti sinne. Silloin päätti Pragin arkkipispa ottaa tämän asian tarkemman tutkinnon alaiseksi ja määräsi Hus'in kahden muun yliopiston maisterin kanssa pitämään tätä tutkintoa. Tutkinto ei suinkaan päättynyt pyhänjäännöksen eduksi. Hus oli tullut vakuutetuksi siitä, että kaikki oli pelkkää petosta. Kuulusteleminen, joka pidettiin niiden kanssa, joiden kuultiin ihmeen kautta parantuneen, osoitti, että he olivat antaneet joko lumota itsensä, taikka käyttää itseänsä välikappaleina voittoa tuottavassa kaupan-teossa. Arkkipispa senvuoksi kielsi kaikki pyhissä-käynnit Brandenburg'iin ja Hus kirjoitti paitsi sitä esitelmän "Kristuksen veren kirkastuttamisesta". Jo tässä esitelmässä lausuu hän paavillisen kirkon opista eriävän mielipiteensä. Jota suuremmassa arvossa hän piti Kristuksen pyhää ja syntisen maailman eteen vuodatettua verta, sitä vakavammin vastusteli hän taika-uskoista leikintekoa ja petoskauppaa niin sanotulla verellä. Koska Kristuksen ruumis, opetti hän, on kirkastettu, niin täytyy myöskin veren olla kirkastettuna ruumiin kanssa, eikä se siis voinut siitä eroitettuna jäädä tänne maan päälle. Tätä ihmetöitten tavoittelemista sanoo Hus vallan oikein epä-uskon merkiksi; jota puhtaampi, jota luottavaisempi usko on, sitä vähemmin tarvitsee se ihmeitä. Ja kuitenkin oli hän itse taipuvainen tässä tapauksessa näkemään ihmettä, vaikka toisenlaista, väittäessään, niinkuin moni muukin hänen aikansa, että pahat henget jälittelivät niitä ihmetöitä, joita Kristus ja apostolit tekivät. Tämmöisenä pahojen henkien ihmetyönä piti hän nyt Brandenburg'issa tapahtunutta ihmettä. Sitä vakavammin varoittaa hän ryhtymästä tämmöisiin ihmeisiin, näyttäen, kuinka vaarallista olisi, jos ihmiset panisivat luottamuksensa tämmöisiin asioihin eikä Jumalan omaan apuun ja armoon. Yleensä nämä tämmöiset ulkonaiset toimet, kuin pyhissä käynnit ja pyhänjäännökset, olivat vaan omiansa vetämään ihmisiä pois elävästä Jumalasta ja vahvistamaan heitä heidän pahuudessaan.

Näin pitkälle oli Hus toiminut arkkipispan mielen ja määräyksen mukaan, ja jos kohtakin moni, joka rakasti enemmän pimeyttä kuin valkeutta, oli suutuksissaan tästä esitelmästä, niin eivät he kuitenkaan voineet mitään Hus'ia vastaan. Mutta vuonna 1408 syntyi eripuraisuus hänen ja arkkipispan välillä. Syy siihen oli se, että muutamat nuoret jumaluussoppia tutkineet miehet Oxford'in yliopistosta Englannissa olivat tulleet Prag'iin ja siellä ruvenneet julistamaan maanmiehensä Wiklefin opinmietteitä. (Tämä Wiklef oli Englannissa vastustellut munkkien pahaa elämää ja ylellisiä vaatimuksia, paavin ylivaltaa sekä jumalanpalvelukseen juurtuneita väärinkäytöksiä, jonka ohessa hän hartaasti vaati raamatun lukemista ja levittämistä kansalle). Samaan aikaan palasi Oxford'ista böhmiläinen ritari *Hieronymo Pragilainen*, tuoden myötänsä Wiklefin kirjoja, sekä rupesi innokkaasti ja palavalla rakkaudella saarnaamaan Wiklefin tapaan. Wiklefin oppia suosivien luku eneni enenemistään ja Hussin luki ja tutki Wiklefin kirjoja, vaikka hän ei voinut hyväksyä kaikkia hänen mietteitään. Tämä suututti arkkipispaa ja hän koetti estää Wiklefin kirjojen ja oppien leviämistä, käskien kaikkia, joilla oli Wiklefin kirjoja, jättämään ne hänelle. Sen ohessa panivat Englantilaiset Prag'issa näytteille pari maalausta, joista toinen kuvasi Kristusta, joka köyhänä ja nöyränä ratsasti aasin selässä, toinen sitä vastoin paavia kaikessa komeudessaan, pöyhkeänä istuen pulskean ratsun selässä, kardinalit ympärillä; nämä maalaukset ja Wiklefin kirjat olivat jo avanneet monen silmät.

Yliopistossa syntyi tähän aikaan kaksi puoluetta, toinen Wiklefin puolella, toinen häntä vastaan. Siellä pidettiin luentoja hänen kirjoistaan ja näissä luennoissa kävi kuulijoita erinomaisen paljon, mutta Wiklefin vastustajat ja paavin puolustajat saivat aikaan sen, että yliopisto kielsi näiden luentojen pitämistä ja tuomitsi useammat kerrat Wiklefin mielipiteet väärä-oppisiksi. Tästä nousi riitoja ja taisteluja ulkona kaduillakin. Paavin puolella seisovivat Saksalaiset ja häntä vastaan Tsjekiläiset, Hus'in ja Hieronymon johtamina. Viha näiden kahden mielipiteen ja eri kansallisuuksien välillä teki taistelun kahta katkerammaksi. Saksalaiset ja Tsjekiläiset eivät voineet sopia keskenänsä, johon

syynä myöskin oli itse yliopiston järjestys ja laitos. Yliopistossa oli näet neljäntäkymmentätuhatta ylioppilasta, jotka olivat jaetut neljään kansakuntaan; jokaisella näistä oli yksi ääni, jotenka Tsjekiläisillä, maan varsinaisella väestöllä, oli ainoastaan yksi ääni. Muut, Saksalaiset, jotka olivat lukuisammin edustetut, olivat siis aina voitolla Tsjekiläisten suhteen. Saksalaiset kuuluivat myöskin paavilaisten puolueeseen, ja saattoivat siis aina, kirkollisia kysymyksiä ratkastaissa, olla varmat voitosta. Silloin syntyi Hus'issa ja hänen kumppaneissaan halu saada tätä heidän silmissään varsin kohtuutonta asian laitaa Tsjekiläisten eduksi muutetuksi. He koettivat saada kuningasta suostumaan siihen, että yliopiston keskusteluissa siitä lähtien annettaisiin kolme ääntä heidän maanmiehillensä ja ainoastaan yksi ääni Saksalaisille ja muille vieraille kansallisuuksille. Kuningas Venceslaon, joka muuten oli julma ja vallan keltoton mies, olivat Saksalaiset eroittaneet hänen keisarin-arvostaan, jonkatahden hän vihasi sekä Saksalaisia että pispoja ja pappejakin. Ilman suuria vaikeuksia suostui hän siis vuonna 1409 Tsjekiläisten vaatimuksiin ja antoi heille kysymyksessä olevat kolme ääntä, mutta vieraat kansallisuudet saivat tyytyä yhteen ääneen. Tästä syntyi kova jupakka, jonka loppupäätös oli se, että keväällä samana vuonna saksalaiset maisterit ja ylioppilaat tuhansittain, aluksi jalkaisin, sittemmin ratsain ja ajaen, jättivät Prag'in yliopiston ja lähtivät Leipzig'in kaupunkiin Saksin maassa, jossa perustivat uuden, saksalaisen yliopiston. Tämä omituinen vaellus on tapaus, jonka vertaista turhaan etsii yliopistojen historiassa.

Prag'issa valittiin Hus uudestaan muodostetun ja tsjekiläiselle kannalle asetetun yliopiston rehtoriksi, mutta hänen asemansa tuli hyvin tukalaksi. Tästä lähtien oli näet Saksalaisten viha häntä vastaan sammumaton. Joukko Prag'in porvareja oli myöskin häneen suuttunut, häntä kuin pitivät levottomuuksien alkuunpanijana ja ulosvaelluksen syynä. "Kuinka monta kultakolikkoa senttään nuo vieraat ylioppilaat jättivät Prag'iin!" Näin valitteli moni poroporvari, joka vaan ajatteli omaa voittoansa. Myöskin saarnamiehenä Betlehemin-kirkossa oli hän saanut monta vihamiestä. Saarnoissansa hän nuhtelikin ankarasti kerjäläismunkkeja ja papistoa, "noita Herran lihavia messunlukijoita, noita Baalin pappeja, jotka uinailevat päiväkaudet ja julkisesti kaupittelevat armoa niinkuin jotakin porttoa", sekä rahanhimoansa, irstaisuuttansa, tanssejansa ja peliänsä. Että hän vihasi latinankieltä, jolla jumalanpalvelusta enimmiten pidettiin sekä työskenteli vanhan slavilaisen raamatun-käännöksen parantamisessa ja korjaamisessa, kiihoitti sen lisäksi vielä monta. Jo vuonna 1229 oli näet paavinkirkko kieltänyt maallikoita raamattua lukemasta. Itse arkkiepiskopakin nousi nyt hänen vastustajaksensa. Hän otti korviinsa ne kanteet, joita munkit ja papisto olivat Hus'ia vastaan tehneet ja jotka sisälsivät, että maisteri kiihoitti kansaa, että hän saarnasi kirkon ja papiston halveksimista, että hän kutsui Roomaa Antikristuksen asunnoksi, että hän oli julistanut joka papin, joka otti maksua sakramenttien jakelemisesta, väärä-oppiseksi, että hän julkisesti oli ylistänyt Wiklefiä ja toivonut, että hänen omakin sielunsa kerran tulisi sinne, missä Wiklefin sielu oli. Nämä kanteet lähetti arkkiepiskopaa paaville, joka jälleen antoi arkkiepiskopalle tehtäväksi, hävittää hiippakunnastaan kaiken väärä-uskoisuuden ja kaikki harha-opit, pannaan panemisen uhalla kieltää Wiklefin kirjat sekä kieltää kaiken saarnaamisen, paitsi pitäjään- ja luostarikirkoissa, siis myöskin Betlehemin-kirkossa, tuossa "saatanan-koulussa", joksi paavilaiset sitä nimittivät. Kuin tämä paavin käskykirje 9 p: nä Maaliskuuta 1410 julistettiin Prag'issa, herätti se yleistä hämmästyä. Väitettiin, että tämä käskykirje oli ostettu tai houkuteltu paavilta. Betlehemin-kirkkoon kokoontunut seurakunta, jolle Hus julisti käskykirjeen, osoitti suurinta mielikarvautta. "Ne valehtelevat – sanottiin – jotka näin meitä vastaan todistavat". Mutta arkkiepiskopaa ei tästä huolinut, kulki vaan kulkemistaan kerran valitsemaa uraansa, jonka Paavikin oli hyväksynyt. Eräänä päivänä Heinäkuussa samana vuonna soivat Prag'in kellot ikäänkuin maahan-paniaisissa, papit veisasivat *Te Deum laudamus*, ("Kiitos olkoon Jumalan") suuri rovio oli sytytetty palamaan, ja kaikki Wiklefin kirjat, joita suinkin oli voitu käsiin saada, luvultaan noin kaksisataa, joista useammat hyvin kalliit ja kauniisti sidotut, heitettiin nyt, yliopiston muistutuksista ja varsinaisesta vastalauseesta vähintäkään lukua pitämättä tuleen palamaan. Kaksi päivää sen jälkeen julisti arkkiepiskopaa Hus'in ja hänen ystävänsä pannaan. [Pannaan pantu oli suljettu pois kristittyin ihmisten yhteydestä, hän ei koskaan saanut

mennä kirkkoon, ei kukaan saanut antaa hänelle ruokaa eikä juomaa, ja kuka tahansa sai ilman rangaistuksetta tappaa hänet.] Mutta suuri osa kansaa oli tästä hyvin vihoissaan. Arkkipispasta tehtiin ja laulettiin pilkkalauluja, häntä sanottiin aapislaiseksi, joka poltti kirjoja, tietämättä edes mitä niissä seiso. Syttyipä vielä verisiä tappeluaitakin Hus'in puolustajien ja hänen vastustajiensa välillä. Hus itse vetosi paaviin ja saarnasi rohkeasti: "Jumalan sanaa ei voi sitoa".

Vaikka kuningas Venceslao paheksi arkkipispan tointa, kielsi hän kuitenkin kuoleman uhalla pilkkalaulujen laulamista, mutta tuomitsi toiselta puolen arkkipispan maksamaan poltettujen wiklefiläisten kirjain hinnan näiden omistajille. Kuin ei arkkipispa tähän kauppaan suostunut, pani kuningas hänen saatavansa takavarikkoon. Yhtä vähän kuin kuningas voi hyväksyä Hus'in ja hänen ystävänsä pannaan panemista, yhtä vähän tahtoi hän tietää mistäkään saarnaamisen kieltämisestä yksityisissä kirkkoissa. Vieläpä hän kääntyi paavinkin puoleen, pyytäen häntä peruuttamaan julistettua tuomiota; "jotta – niinkuin hän sanoo – Jumalan sanaa vapaasti julistettaisiin, valtakuntamme kunnia säilytettäisiin ja nuo uskottomat vastustajat, jotka valtakuntaa syyttävät väärästä opista, ansionsa mukaan rangaistaisiin". Varsinkin kuningatar Sofia rupesi rippi-isänsä puolustajaksi. Myöskin moni Böhmin ylimyksistä rukoili hänen puolestaan. Kaikki turhaan. Hus'in vetoamisesta paaviin pidettiin yhtä vähän lukua, kuin näistä esirukouksista. Arkkipispan julistama tuomio päinvastoin vahvistettiin ja Hus haastettiin Bolognaan, pohjois-Italiassa, puolestaan vastaamaan. Mutta Hus'in ystävät varoittivat pätevillä syillä häntä lähtemästä Italiaan ja vaativat asian ratkaisemista Böhmissä. Oikeudenkäynti kesti kuitenkin kauan aikaa. Arkkipispa kyllästyi koko juttuun, hän rupesi etsimään sovintoa Hus'in kanssa ja asetti senvuoksi Heinäkuussa v. 1411 valiokunnan tätä asiaa tutkimaan. Valiokunta, johon kuului kymmenen miestä sekä maallikoita että pappeja, tuli siihen päätökseen, että kuninkaan, yksissä neuvoin arkkipispan kanssa, piti kirjoittaa paaville ja vakuuttaa hänelle, ett'ei mitään väärä-oppisuutta ollut valtakunnassa olemassa ja että, jos jotakin sellaista löytyi, sitä kyllä rangaistaisiin. Hus teki nyt Prag'in yliopistossa seuraavan tunnustuksen: "Minä uskon sydämestäni, että Jesus Kristus on totinen Jumala ja totinen ihminen, että koko hänen lakinsa on niin suuri totuus, ett'ei rahtukaan siinä voi pettää; minä uskon hänen kirkkonsa olevan niin lujasti kalliolle perustetun, ett'eivät helvetin portit millään tavalla voi mitään häntä vastaan, ja olen minä Herrani Jesuksen Kristuksen toivossa valmis ennen kärsimään hirmuisen kuoleman rangaistuksen, kuin ehdon tahdon sanomaan jotakin Kristuksen ja hänen kirkkonsa tahtoa vastaan sotivaa". Hän kielsi koskaan opettaneensa, ett'ei pitänyt kymmenyksiä maksaa, että olisi maalliseen miekkaan tarttuminen hengellistä esivaltaa vastaan ja muuta semmoista, josta häntä oli syytetty. Myöskin vastusti hän sitä että hän olisi ollut syypäänä saksalaisten ulosvaellukseen Prag'ista. Arkkipispa, joka oli suuttunut koko riitaan, tuumasi luopua virastaan ja vetäytyä Unkariin, mutta kuolema hänet jo sitä ennen saavutti 28 p:nä Syyskuuta 1411. Sen kautta riita ei kuitenkaan tauonnut, päinvastoin raivosi se pian uudestaan ja entistä ankaramminkin.

Hänen jälkeläiseksensä tuli näet kuninkaan hovilääkäri *Albikus*, muuan hyväntahtoinen, vanhanpuolinen mies. Tämän persona semmoisenaan siis ei suinkaan kutsunut Hus'ia uudestaan taistelukentälle, vaan se, mikä tapahtui arkkipispaa virkaansa asetettaissa. Paavin lähetti, joka uudelle arkkipispalle toi pispankaavun, julistutti näet samassa paavillisen käskykirjeen, joka kehoitti ristiretkeen Napolin kuningasta, Ladislaota vastaan, koska tämä oli paavin vastustaja; sen ohessa annettiin kaikille niille, jotka ottaisivat osaa tähän ristiretkeen, tahi antoivat siihen rahanapua, lupaus synninpäästästä. Heikko kuningas suostui käskykirjeen julistamiseen ja torvien soidessa ja rumpujen päristessä luettiin se julki. Kirkkoihin asetettiin nyt säiliöitä synnin-anteen kaupasta karttuvia rahoja vastaanottamaan. Tämä seikka pani Hus'in mielen kovaan kuohuun. Niinkuin Lutherus sata vuotta myöhemmin, tunsi Hus omantuntonsa jo nyt vaativan häntä vastustamaan synnin-anteen kauhistusta. Hän tunnustaa itse, että se oli *tämä seikka*

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.